

ALKEELLISEN USKONNON HENKINEN TAUSTA

Pekka Ervastian esitelmä 26.10.1924

Puhuessamme viime kerralla n.s. luonnonkansojen, villikansojen, uskonnollisesta elämästä, heidän uskonnollisista opinkäsitteistään, huomasimme, että kun heitä lähestyy ihmisinä, esiintyvät heillä samanlaiset uskonnolliset käsitykset, kuin meillä. Tietysti nämä uskonnolliset käsitykset voivat pukeutua yksinkertaisempiin, alkeellisempiin muotoihin, mutta ytimeltään ne ovat samanlaisia käsityksiä Jumalasta, elämästä, elämän alkuperästä, ihmisen kuolemanjälkeisestä elämästä ja hänen kuolemattomuudestaan, vieläpä jälleensyntymisestä. Näihin huomioihin voimme vielä lisätä, että luonnonkansoilla on myöskin kaikilla sangen tarkat kertomukset maailman synnystä, luomisesta ja – ja ihmeellistä kyllä – semmoisestakin asiasta, kuin vedenpaisumuksesta. Melkein kaikkialla Afrikassa luonnonkansat ovat uskoneet semmoiseen aikaan, jolloin maapallon kaikki elävät olennot hävitettiin vedenpaisumuksessa. Siitä kertovat sekä neekerit että intiaanit. – Tietysti meillä ei ole täällä aikaa syventyä yksityisiin seikkoihin, mutta tämä on hyvä pitää mielessä. Me huomaamme siitä, että luonnonkansojen uskonopilliset käsitykset lähenevät myöhempiä uskonopillisiä käsityksiä.

Mutta uskonnossa sen ensimmäisessä olemuspuolessa, uskossa on huomattava kaksi puolta, toinen uskonnollinen maailman selitys, toinen siveyskäsite, oppi, mikä uskonopilla on tarjottavana. Ja tässä suhteessa luulen, että useimmat tutkijat ovat sitä mieltä, että luonnonkansoilla ei ole uskonnollista siveysoppia, moraalialia, kuten meillä. Ihmiskunta on myöhemmissä kehitysmuodoissa luonut moraalisia uskontoja, semmoisia uskontoja, jotka asettavat ihanteen yksilön eteen ja kehoittavat siihen pyrkimään ja asettavat määräytyitä sääntöjä hänen elämänsä suhteen. Sanotaan, että tämä moraalialia syntyi silloin, kun ihmiset

alkoivat järjestyä yhteiskunniksi, alkeellisilla asteilla ei voi puhua yhteiskunnista, joten silloin ei ole moraalialia. Kun yhteiskunta on syntynyt, on syntynyt käsitys, miten pitää menetellä, elää, mikä on oikein ja väärin.

Myöhemmät tutkijat ovat kuitenkin alkaneet huomata, että luonnonkansoilla on jonkinlaisia käsityksiä hyvästä ja pahasta, vaikka ne ovat sangen alkeellisia. Ja kun me aivan yksinkertaisen inhimillisesti lähenemme luonnonkansoja ja heidän elämänkäsityksiään, silloin kyllä huomaamme, että heillä on verrattain alkeelliset käsitykset hyvästä ja pahasta, mutta samalla heillä on kauniitakin käsityksiä hyvästä. Luonnonkansat yleensä elävät sillä kannalla, että tämä inhimillinen elämä on yksilölle vaaranalainen, kun hän on kaiken pahan ympäröimä; häntä ympäröivät luonnonvoimat, vieraat kansat, villit pedot y.m. ja hänen tulee suojella itseään niitä kaikkia vastaan. Siis hänen oikeuskäsittensä on primitiivistä laatua: „minulla on oikeus suojella itseäni kaikkea pahaa vastaan, joka minua ympäröi ja kostaa niille, jotka tekevät minulle jotain pahaa.“ –

Se on alkeellista moraalialia, mutta se on havaittavissa. Ja meidän ei tarvitse mennä kovin kauas historiassa, ainoastaan oman kansamme pakanuuteen – ja se on monessa suhteessa ylevä – huomataksemme, että heillä oli käsitys koston oikeudesta vereen syöpyneenä. Samoin kaikilla muilla kansoilla. Viime kerralla huomautimme siitä, että meidän kristikuntamme ei ole siitä vapautunut; se elää koston periaatteissa, vaikka ulkonaisesti kauniimmassa, salatummassa muodossa.

Alkeelliset kansat sekoittavat jokapäiväiseen elämäänsä uskontoa. Heille kosto on pyhä, itsensä suojeleminen on pyhä, viha vihollisia vastaan on pyhä, ei ainoastaan luonnollista, vaan uskonnon hyväksymä. Sentähden me huomaamme, kuinka heidän uskonnolliset menonsa, joihin tulemme kohta, palvelevat näitä heidän luonnollisia vaistojaan. Mutta samalla siis, kun ihmisen jokapäiväinen elämä on tullut pyhitetyksi, pilkistää näkyviin jotain hyvää heidän moraalisisissa käsityksissään. Rukous voi olla

heille yhtä kaunis, kuin kristityillä, neekeri rukoilee sitä suurta Jumalaa, Isää, joka on hänet luonut, että Isä suojelisi häntä yöllä, että päivällä kaikki kävisi hyvin. Onhan tässäkin itsekäs piirre pohjalla, mutta semmoinen piirre ilmenee kehittyneimmilläänkin ihmisillä. Ja tietysti neekeri ja intiaani rukoilee myös toisille ihmisille hyvää, ainoataan vihollisille pahaa.

Vielä selvemmin tulee kuitenkin heidän moraalinen käsityksensä näkyviin muutamanlaisissa tapauksissa, jotka ovat sangen yleisiä. Kaikilla luonnonkansoilla on n.s. mieskuntoisuusvihkimys. Kun nuorukainen alkaa tulla mieheksi, silloin, kun meillä on konfirmationi, heillä on miesten liitto, johon nuorukaiset pääsevät, kun heistä alkaa tulla miehiä. Heidän vastaanottonsa käy erikoisten juhlallisuuksien kautta, mutta ne eivät suinkaan ole aivan viatonta laatua meikäläisessä merkityksessä, vaan mitä suurinta ja julminta kidutusta. Kun meikäläinen katselee niitä menoja, on hän tuskin uskoa silmiään, niin julmia kidutusmenetelmiä käytetään noita nuorukaisia kohtaan: heitä leikataan, väännetään ja kaikilla tavoilla kidutetaan. Intiaanit käyttävät esim. sitä tapaa, että leikkaavat paloja ruumiista ja pistetään paaluja väliin ja kun rinnan kohdalla on saatu kuin remmi ihosta, niin siitä ripustetaan nuorukainen riippumaan, jotta nähtäisiin, kuin kauan hän kestää, ennenkuin menee tainnoksiin. Ja tämä kidutus voi kestää monta vuorokautta. Sillä tavalla nuorukainen on saavuttanut semmoisen herruuden fyysillisen ruumiinsa yli, että pienet kidutukset eivät merkitse hänelle mitään. Luonnonkansojen mielestä on ihminen mies vasta silloin, kun hän osaa kärsiä valittamatta. Tämä jonkun verran selittää, minkätähden villit piinaavat vankejaan. Se ei johdu ainoastaan heidän luonnollisesta julmuudestaan, se johtuu myös siitä, että se samalla osoittaa jonkinlaista kunnioitusta vangille, kun antavat hänen näyttää, mitä hän kestää. He eivät ehkä aina ole saaneet kovin hyvää käsitystä valkoihoisista, kun ovat heitä piinanneet.

Tässä nuorukaisten vihkimyksessä huomaamme kuitenkin jotain moraalialia, nim. urhoollisuutta, kestävyyttä, kärsivällisyyttä, jota he vaativat mieheltä. He siis tahtovat kasvattaa siveellisesti jokaista nuorukaista.

Sitten on kaikilla luonnonkansoilla eräs laitos, jota nimitetään totemismiksi, jota ehkä voi verrata meidän yhteiskuntaluokkiin. Se on aivan yleinen ilmiö luonnonkansoilla, ja se on sitä, että he ovat jaetut kuin ryhmiin, joilla on yhteinen totem, jonkinlainen merkki, vaakuna, joka on tavallisesti eläimen kuva. Se merkitsee, että he lukeutuvat sen todellisuuden, joka on tuon vertauskuvan takana, sukulaisiksi. Siis jos on esim. käärmeen kuva, he lukeutuvat sen sukulaisiksi. Silloin tuo eläin, oli se mikä tahansa, on heille pyhä eläin, jota he eivät tapa eivätkä syö, vaan ovat liitossa sen kanssa. Siis jos ovat esim. elefantti-totemissa, ovat kaikki elefantit heille pyhiä.

Tämä tuntuu hyvin salaperäiseltä. Tutkijat ovat paljon miettineet, mitä sen takana voi olla. Se ehkä selvittää vähän, kun katsomme, millä tavalla intiaanit pääsevät selville totemistaan. Kun intiaaninuorukainen alkaa lähestyä mieskuntoisuutta, mutta ennen kuin hän pääsee vihittäväksi, hän läpikäy sangen pitkällisen paaston yksikseen. Hän harjoittaa siis askeesia pitkän aikaa. Silloin paastotessaan hänen mielensä on kiinni kysymyksessä: „mikä on minun suojelushenkeni, eläimeni?“ – Hän sitten pitemmän aikaa paastottuaan näkee unessa suojelushenkensä, ja tavallisesti se silloin on joku eläin. Hän näkee unessa esim. majavan. Silloin hän sanoo itselleen: „majava on minun suojelushenkeni, minun pyhä eläimeni, ja majava on se, jonka totemiin minä kuulun.“ – Hän ilmoittaa tämän sitten toisille, ja majava tulee hänen vaakunakseen. Tätä pyhyyttä nimitetään tieteellisissä kirjoituksissa eräällä sanalla, joka on saatu Australiasta villikansoilta: se on „tabu“, semmoinen, joka on suojeltu, johon ei saa koskea.

Nuori intiaani on siis tällaisilla itseharjoituksilla, paastolla ja selvänäköisellä unella päässyt selville siitä, mihin totemiin hän

kuuluu. – Minun mielestäni on luultavaa, että yleensä on ollut tällä tavalla alkuaan. Ihmiset ovat jonkunlaisten ilmestysten kautta päässeet selville siitä, mikä on heidän pyhä toteminsa. Myöhemmin selitän, mistä tämä johtuu, mutta ilmiönä tahtoisin ymmärtää koko totelemis synnyn tällä tavalla. – Intiaanin mielestä ei ole mikään sattuma, mihin totemiin hän kuuluu. Jos esim. ihminen, joka kuuluu majavan totemiin, tapaa toisen ihmisen, joka kuuluu samaan totemiin, oli hän vaikka toisessa heimossa, niin eivät he tee mitään pahaa toisilleen. Myöskään eivät samaan totemiin kuuluvat mies ja nainen voi mennä keskenään naimisiin, heidän avioliittonsa tulee tapahtua eri toteemikunnissa. Sillä tavalla heissä pyhyys ylläpidetään. Tässäkin näemme siis moraalialia. Totemissa on moraalialia aivan silmiinpistävästi, sillä se rajoittaa heidän mielitekojaan, mutta kun kysymme, onko luonnonkansoille varsinaista siveysoppia, moraalialia, niin sanon, että heidän varsinaisen siveysoppinsa ja moraalinsa ei ole sitä, mistä nyt on puhuttu, vaan se on siinä, että he sanovat; „ihminen voi päästä tietäjäksi, ihminen voi kehittyä, hän voi pyrkiä itse eteenpäin, kunnes hän voi päästä tietäjäksi.“ – Ja kun me tämän käsitämme, joka on tosiseikka, silloin meidän täytyy myöntää, että mitään korkeampaa ja toista moraalialia ei ihmiskunta ole voinut keksiä, sillä vielä tänäpäivänä on kaikista korkein moraalialia, kun sanomme: „ihminen voi henkisesti kehittyä.“ Villikansoilla liitetään paljon ahtaampi käsitys tietäjiin, se ei ole enää meidän ihanteemme. Tietäjähän on tietysti monessa suhteessa yläpuolella meitä, eihän meillä, kuten hänellä, ole kokemukseräistä tietoa siitä, onko ihminen olemassa kuoleman jälkeen, onko henkimaailmaa jne. Me voimme puhua niistä asioista, mutta yleensä meillä ei ole kokemukseräistä tietoa. Kuitenkin me jokapäiväisissä oloissa saatamme halveksia näitä tietäjiä, ja kuitenkin he ovat sen voittaneet, mitä me epäilemme, he ovat hankkineet tietoa kuolemanjälkeisestä elämästä. He eivät olisi mitään tietäjiä, elleivät olisi tekemisissä henkimaailman kanssa. Siis siinä he ovat meitä edellä, muissa suhteissa meidän

tietomme voivat olla laajempia. Mutta me emme ole kehittäneet itseämme kaikkiin suuntiin, ja meidänkin korkein siveellinen käsitteemme on jonkinlainen täydellinen ihminen, ihanteellinen ihminen, joka epäilemättä silloin tietää kaikki. Jos ajattelemme esim. Kristusta tai Buddhaa, niin samalla, kun Hän on moraalisesti täydellinen, samalla Hän epäilemättä tietää jotain, sillä jos Hän ei tietäisi mitä elämä, kuolema on, jos hän ei tuntisi Jumalaa, niin koko hänen hyvyytensä, rakkautensa olisi satunnaista. Mutta jos Hän uskaltaa sanoa, että rakkaus on elämän syvin laki, niin Hänellä on tietoa siitä, että asiat ovat niin. Ja siihen tietoon kuuluu luonnollisesti tieto kuolemasta. Sentähden on meidänkin käsityksemme täydellisestä ihmisestä tietäjäkäsitystä samalla.

Kun nyt villikansoilla on tuo sama käsitys, että ihminen voi kehittyä ja saavuttaa salaperäistä tietoa, silloin on heillä viitoitettuna edessään moraalinen tie. Mehän tiedämme, että tuo kasvaminen tietäjäksi ei ole mikään leikin asia, se on mitä merkillisintä ja vaikeinta itsekasvatusta luonnonkansoilla.

Uskonnon kolmijaossa, jossa tämä usko oli ensimmäinen – ja usko jakautuu maailmankatsomukseen ja siveysoppiin – on toisena olemuspuolena jumalanpalvelusmenot, n.s. kultti. Meilläkin on kristikunnassa omat jumalanpalvelusmenomme, joille omistamme jotain merkitystä. Mutta tämmöinen jumalanpalvelus eli kultti on aivan yleinen piirre kaikilla kansoilla kaikissa uskonnoissa, ei ainoastaan niissä suurissa uskonnoissa, joita varsinaisesti nimitetään uskonnoiksi, vaan luonnonkansoillakin. Heillä on kaikilla jumalanpalvelusmuodot, vaikka se jumalanpalvelus, kultti, on yksinkertaisempi, mitä enemmän menemme taaksepäin. Ja on huomattava, että jos myöhemmillä asteilla tuntuu siltä, kuin jumalanpalvelusmuodot kadottaisivat enemmän ja enemmän maagillisen loitsuluonteensa, tuntuu kuin ne eivät olisi mitään noitatemppuja enää, vaan jotain semmoista, mitä nimitetään jumalanpalvelukseksi, niin

alkeellisimmilla asteilla ne ovat selvemmin juuri magiaa, loitsujen lukemista.

Jos menisimme uskovaisen kristityn luo ja sanoisimme, että hänen jumalanpalveluksensa on magiaa, niin hän kauhistuisi. Ei se ole mitään loitsuamista, vaan kunnianosoitusta Jumalalle, sanoisi hän. Kuitenkin olemme muutamissa varhemmissa luennoissa koettaneet selittää, että nämäkään kristilliset jumalanpalvelusmenot eivät olisi mitään, elleivät ne olisi magiaa. Se, että maagillinen sisältö on niistä unohtunut, on heikkous. Alkuaan on kaikki kultti ollut magiaa, vaikka se on ollut verrattain yksinkertaista laatua. Magiaa on ollut esim. uhritoimitus. Uhreja on aina uhrattu kaikkialla. Sentähden tiedemiehet sanovat, ettei Kristus ole muuta kuin sitä samaa uhritoimitusta. Aina on uhrattu ihmisiä, eläimiä, kasveja ja mitä tahansa. Me emme ole oikein voineet ymmärtää, minkätähden nuo uhritoimitukset ovat olleet, minkätähden on ihmisten ja eläinten verta vuodatettu. Mitä raaimmalla tavalla ja juhlamenoilla luonnonkansat toimittavat tämmöisiä uhreja. – Mitä ne ovat? – Sitä olemme kysyneet, emmekä ole oikein voineet ymmärtää niiden tarkoitusta. Tietysti olemme voineet sanoa, että uhrataan jumalalle ja pyydetään häneltä jotain suosiota, mutta se meidän mielestämme perustuu taikauskoon, siihen ei ole mitään syytä.

Niin selitetään vanhoja tapoja, että ne ovat olleet taikauskoa kaikki. Emmekä me tietysti pääse selville asioista, ellette pääse selville asioiden sisäisestä puolesta ja niistä todellisuuksista, mitä on henkimaailmassa. Silloin, kun yhdistämme tähän uskontotutkimukseen yliaistillisen tutkimuksen, silloin voimme ymmärtää, mitä on ollut uhrien aiheena ja syynä.

Nyt me tiedämme, että luonnonkansat, kun tappavat vihollisensa ja syövät hänen sydämensä ja lihansa, ajattelevat, että silloin heihin tulee hänen kuntonsa, voimansa ja väkevyytensä. Tämä on suureksi osaksi ollut kaiken kannibalismien takana. Kannibalismien alkuperäinen muoto on

epäilemättä ollut tämä. Kun on taas muuten uhrattu eläimiä ja ihmisiä ja annettu heidän verensä vuotaa, niin on ajateltu henkimaailmaa, siellä olevia vainajia, luonnonhenkiä, haltioita ja kaikenlaisia olentoja. Kun luonnonkansojen tietäjät tutkivat kuolemanjälkeistä elämää, huomasivat he, että tämä kuolemanjälkeinen elämä oli sangen harmaata, ikävää ja yksitoikkoista. Mehän tiedämme, kun luemme Kalevalaa, kuinka siinäkin tuonelaa kuvataan ikäväksi. Kreikkalainen runoilija sanoo, että hän on mieluummin kerjäläisenä maan päällä kuin kuninkaana tuonelassa. Sentähden siis, että tämä elämä kuoleman jälkeen oli niin ikävää – joka johtui siitä, että henkinen kehitys oli niin pieni – huomaamme semmoisen ilmiön yleensä kansoilla, niinkin myöhäisillä kuin egyptiläiset, että he tahtoivat tehdä elämän vainajille vähän sisältörikkaammaksi sillä tavalla, että koettavat antaa heille tilaisuutta elää täällä maan päällä ja olla tässä elämässä mukana. He tahtovat auttaa vainajia, jotta he saisivat ruumiin tuolla toisella puolella, jonka avulla he voisivat liikkua ja toimia, ettei heidän tarvinnut liidellä puoleksi varjoina. Egyptiläiset olivat päässeet tässä kohden pitkälle: kun he palsamoivat ruumiin, niin he silloin elähdyttivät vainajan eetteriruumista, liittivät astraaliruumiin yhteen eetteriruumiin kanssa, joten hän oli sielullinen olento, joka asui ruumiissa kuten fyysillinen ihminen, sillä eroituksella, että hän oli vapaampi liikkumaan. Mutta luonnonkansat koettivat tehdä tämän sillä tavalla, että he koettivat antaa vainajille ruokaa. He tiesivät, että vainajat voivat ottaa itseensä ruuan hajun, ja veren haju etenkin oli vainajille hyvin mieluinen, sillä se stimuloi heitä. Ja kuta kauemmas me menemme taakse historiantakaisiin aikoihin, huomaamme semmoisia ihmisiä, vainajia, jotka eivät tahtoneet alistua olemaan henkiolentoina henkimaailmassa, vaan tahtoivat olla tässä maailmassa, elää ruumiissa ja tuntea kaikki ruumiilliset tunteensa.

Mitä tällaisista vainajista silloin tuli? – Heistä tuli n.s. vampyyrejä. Tavallinen tutkija sanoo, että vampyyriusko on

taikauskoa, mutta jos historiallisesti tutkii asioita, niin huomaa, että semmoinen usko on ollut yleinen kaikkialla, joten täytyy ottaa lukuun vampyrismin olemassaolo. Tämä merkitsee, että vainaja saattoi elää eetteriruumiissaan, kun hän sai ylläpidetyksi katkeamattoman siteen eetteri- ja fyysillisen ruumiinsa välillä. Tämä oli mahdollinen sillä tavalla, että hän sai fyysilliseen ruumiiseensa tuoretta verta, ja se taas oli mahdollista sillä tavalla, että hän lähti ulos eetteriruumiissaan kulkemaan ja meni tavallisesti jonkun ihmisen luo, jonka hän otti uhrikseen. Tämä tapahtui tavallisesti yöllä, jolloin hän imeytyi uhrinsa niskaan tai sydämen kohdalle ja imi hänestä verta. Tuommoinen ihminen, joka joutuu vampyyrin ahdistamaksi, vaikei tietäisi mitään, on herätessään väsynyt, voimaton, sillä hän on kadottanut verta, ja muutaman päivän kuluttua hän kuolee. Voi tapahtua, että yhdellä kertaa vampyyri imee ihmisen tyhjäksi, mutta tavallisesti se tapahtuu muutaman kerran perästä. Tällä tavalla vampyyri voi jatkaa elämäänsä kymmeniä vuosia. Jos kun on tositapauksissa menty ja avattu hauta, on tuo vampyyri-ihminen silloin vielä haudassa aivan muuttumaton, tai niin muuttunut, että kynnet ja parta ovat voineet kasvaa ja suupielissä on ollut verta. Ja kun ruumis on tapettu, niin tuore veri on siitä pursunut.

Nyt tietysti alkuaikoina tällöinen ilmiö oli tavallinen. Ihminen ei tahtonut kuolla eikä siirtyä tuntemattomaan paikkaan, hän voitti ikäänkuin kuoleman sillä voimakkaalla halullaan ja hänestä tuli vampyyri. Luonnonkansat tietävät tämän ja tahtovat vainajille tarjota verta. Ja jotta ne eivät ahdistaisi ihmisiä, pidettiin uhritoimituksia, jolloin ne saattoivat imeä uhriverta. Ja tietäjät tiesivät, että henkimaailmassa on eläinten tapaisia olentoja, jotka nauttivat mielellään veren hajusta. Ne saattavat olla pahoja olentoja, jotka tahtovat tehdä kiusaa ihmisille, sentähden täytyy niitä suostuttaa.

Uhritoimituksessa on siis reaalinen pohja. Meidän olisi aivan turha niin tehdä, me emme enää itsekään tahdo olla tässä elämässä kuoleman jälkeen, emme me ole niin hirveästi kiinni

tässä ruumiillisessa elämässä, ettemme jaksaisi siitä luopua. Päinvastoin taudit ja kärsimykset fyysillisen elämän aikana tekevät ihmisille elämän raskaaksi, joten he pääsevät siitä, sillä heillä ei ole siihen mitään halua. Meidän aikanamme poikkeuksia lukuunottamatta on vampyrismi harvinainen ilmiö, joten ei tarvitse suojella itseään uhritoimituksilla. Meidän elämämme on muodostunut toisenlaiseksi näissä yhteiskunnissa, me emme ole luonnonvoimille enää alttiita, me osaamme torjua vaaroja, etteivät ne ahdistu meitä enää. Meidän vaaramme ovat toisenlaisia, on paljon luonnonvoimia, haltioita, jotka ovat meille vaarallisia, mutta niitä emme voi suostutella uhrien kautta. Mutta ennen oli ihmisten aivan kuin pakko turvautua tällaisiin keinoihin.

Eräs toinen ilmiö, joka heti tulee mieleen, kun puhutaan luonnonkansoista, on fetichismi, se että he muka palvovat kivistä, puusta tai mistä tahansa tehtyjä kuvia jumalina. Mitä rumimpia kuvia saattavat he palvoa, ja jos joku noista jumalista ei näytä suosiolliselta, ottavat he sen ja rikkovat. – Me huomaamme saman ilmiön esim. kreikkalais- ja roomalaiskatolisissa maissa. Jos joku pyhäinkuva ei auta ihmistä, niin sanotaan, että se on huono- ja viskataan pois. Nyt kun menemme luonnonkansoihin ja tutkimme, mitä tuo fetichismi on, niin huomamme, ettei se ole ollenkaan tällaista palvontaa, ei ainakaan alkuaan ole ollut. Melkein jokaiselta villi-ihmiseltä saa kuulla, ettei se, mitä hän palvoo, ole jumala, vaan kuva. Mutta kun tällaisista asioista tutkimme, niin huomamme, että tuo fetishi on heille maagillinen esine, semmoinen esine, jonka he täyttävät omilla ajatuksillaan ja tunteillaan, niin että se tulee heidän mielestään pyhäksi ja osaksi se on semmoinen, joka herättää heissä heidän sisäisen, pyhän tahtonsa. Fetishi on semmoinen maagillinen esine, joka auttaa ihmistä keskittämään tahtonsa. Semmoisiahan ovat tavallaan kaikki pyhimysten ja jumalankuvat kirkossa vieläkin. Kun menemme esim. katoliseen kirkkoon ja näemme, että ihminen tulee pyhimyksen kuvan eteen ja ristii itsensä ja rukoilee, niin me kysymme, mitä varten hän niin tekee. Joku oppimaton voi luulla,

että tuo kuva on jotain, mutta me huomaamme, etteivät ihmiset tule sitä rukoilemaan, vaan että heidän läsnäolonsa tuon kuvan edessä auttaa heitä keskittämään ajatuksiaan. Heille tulee pyhä tunnelma.

Siis itse asiassa on vielä tänäpäivänä olemassa fetishejä, maagillisia esineitä, joiden avulla konsentrationi, keskitys, tulee helpommaksi. Luonnontilassa se tapahtuu yksinomaan sen avulla. Suomalainen tietäjä ottaa esille kaikenlaisia esineitä, jotka auttavat, herättävät hänen sisässään erilaisia voimia, keskitysmahdollisuuksia: hän osaa keskittyä hengessään siihen tai siihen voimaan, puoleen, itsessään. Ne ovat omiansa herättämään hänen luontoaan, maagillista kykyään, tahtoaan. Samoin muilla kansoilla semmoiset esineet kuin amuletit, talismanit ym. ovat fetishejä, sillä niiden avulla ihminen saa muodollista apua maagilliseen toimintaan. Villi-ihminen ei osaa konsentroida fyysillisessä tarkoituksessa, hän ei istu miettiäkseen, kuten me, mutta hän tahtoo aina saada aikaan jotain, toimittaa jotain. Siihen meidänkin täytyy pyrkiä, vaikka meidän täytyy ensin puhdistua sisäisesti.

Jos villi-ihminen tahtoo esim. kostaa, tappaa vihamiehensä, niin hän tekee ensin kuvan tuosta henkilöstä – ja sen kuvan ei tarvitse ollenkaan olla sen henkilön näköinen – ja sitten hän pistää siihen terävällä aseella tai tekee muuta, ja silloin hän uskoo, että hänen vihamiehelleen tapahtuu sama asia. Tosiseikat näyttävät, että niin usein käy. – Tämä on semmoista noituutta, jota käytetään ja on käytetty paljon myöhempinä aikoina. Jos neulalla on pistetty esim. vahanukkeeseen, on vaikutus tullut siitä, että se on ollut fetishi, symboli, johon on koottu pahoja ajatuksia, ja se on voinut vaikuttaa. Siihen tarvitaan vähän muunlaisia keinoja vielä, mutta en mene niitä selittämään.

Tämä on siis fetishismin sisältö. Nyt meidän pitää kysyä lopulta, mistä kaikki tämä johtuu. Mistä johtuu, että luonnonkansat tällä tavalla uskovat, tällä tavalla osaavat magiaa heti luonnostaan? Johtuuko se heidän tietämättömydestään? –

Meidän tieteelliset tutkijamme sanovat, että se johtuu siitä. Ei ole mitään perää siinä, että tietäjät ovat yhteydessä henkimaailman kanssa. Kaikki perustuu sivistymättömyyteen, ei ole mitään kuoleman jälkeen olemassa. Heidän mielestään tuommoiset maagilliset temput johtuvat siitä suuresta tietämättömyydestä, että ihminen luulee semmoisten asioiden olevan suhteessa toisiinsa, jotka saattavat olla satunnaisesti rinnakkaisilmiöitä. Esim. seuraava tapaus on todistuksena siitä: Kun Afrikassa neekerit näkivät sateenvarjon eurooppalaisilla silloin, kun satoi, niin se oli heidän mielestään ihmeellinen kappale ja he hankkivat sellaisen, ei sitä varten, että olisivat suojelleet itseään, vaan että saisivat sadetta. Tieteellisten tutkijain mielestä neekerit ajattelevat näin: koska sateenvarjo on tarpeellinen silloin kun sataa, niin täytyy sataa, kun sateenvarjo pannaan ylös. – Näin tyhmiksi luulevat meidän tutkijamme noita villi-ihmisiä. Mehän tiedämme, että mekin laskemme leikkiä siitä, että jos kauniina päivänä unohdamme sateenvarjon, niin varmasti rupeaa satamaan, mutta jos taas näyttää pilviseltä ja otamme sateenvarjon, niin tulee kaunis päivä. – Näin puhumme leikillä.

Ei meidän tarvitse ajatella, että luonnonkansat ajattelevat näitä asioita kausaaliyhteyteen. Heidän mielestään sateenvarjo on fetishi, se on hyvä symboli sateessa. Kun he ottavat sen käteensä, heidän mieleensä nousee: nyt täytyy tulla sade. Ja ne vaikuttavat maagillisesti niihin luonnonvoimiin, joihin uskovat voivansa vaikuttaa – ja kutsuvat sadetta. Se ei voi onnistua, ellei heillä ole valtaa luonnonvoimien yli. Semmoinen valta on mahdollinen.

Mistä kaikesta siis johtuu luonnonkansojen sangen ihmeelliset, merkilliset uskonopilliset käsitykset, moraaliset käsitykset, jos eivät ne ole johtuneet tietämättömyydestä? – Siitä on mielestäni hyvä ja paras selitys se, jonka teosofinen maailmankatsomus antaa, ehkä paremmin sanoen; jonka mad Blavatsky antoi Salaisessa Opissa, ja jonka salatieteilijät tietävät todeksi. Ja se on: ihmiskunnalle annettiin aikojen aamuna

alkuperäinen viisauuskonto. Ensimmäinen ilmoitus annettiin ihmiskunnalle silloin, kun tässä aurinkokunnassa eräässä toisessa tähdessä päätettiin: maapallon ihmiskunta on saavuttanut semmoisen kehityksen, että voimme mennä heitä auttamaan ja jouduttamaan heidän kehitystään. Silloin lähetettiin lähetystö Venuksesta, ja se on alkuperäinen Salainen Veljeskunta, joka perustettiin maan päälle. Ne olivat korkeita, vihityitä Mestari-olentoja ja heitä oli paljon ja he ruumistuivat kolmannen juurirodun aikana tänne ja antoivat alkuperäisen viisauuskonnon, ilmoituksen. Toisin sanoen: he kertoivat ihmisille, kuinka elämä on järjestetty, ja he painoivat sen heidän mieliinsä. Ihmiset olivat silloin toisenlaisia kuin me nyt olemme. Silloin ei ollut fyysillisiä silmiä, he eivät nähneet fyysillisesti maailmaa, vaan heidän aistimuksensa olivat kääntyneet henkimaailmaan. Ja kun tulivat tuommoiset korkeat olennot, niin nämä ihmiset, me itse, me näimme, että he olivat merkillisiä olentoja, he loistivat niinkuin ei kukaan meistä, ja he opettivat meitä painamalla meidän tajuntaamme asioita.

Jokaisen ihmisen sisässä asuu alkuperäinen viisauuskonto, ja villikansat ovat varhaisempien rotujen jälkeläisiä. Eivät ne ole muuta kuin näennäisesti alkuperäistä tilaa, he ovat vanhojen rotujen jälkeläisiä, jotka ovat aivankuin huonontuneet. Heidän keskuuteensa syntyy kehittymättömiä sieluja. Me taas kuulumme rotuun, joka on myöhäisempi, sentähden meidän kaikki käsityksemme, mitkä tulevat ilmi meidän ruumiillisessa organisationissa, ovat kehittyneempiä. Mutta maapallolla kaikki rodut ovat kyllä samalla saavuttaneet samat aistit, että eivät tietenkään varhaisempien rotujen myöhemmät jälkeläiset ole samalla kannalla kuin silloin. Niissäkin on ruumis saavuttanut sen muodon, mikä on yleinen, mutta heidän fyysillinen perintönsä on suoranaudessa linjassa vanhemmista roduista. Sentähden luonnonkansat ovat monessa suhteessa lähempänä alkuperäistä ilmoitusta kuin muut rodut, joissa on aina täytynyt muistuttaa uudestaan se ihmisten mieliin. Sentähden luonnonkansoissa ei ole

myöhäisempää sivistystä muodostunut, he elävät noissa traditioneissa, joissa ovat eläneet tuhansia vuosia, jota vastoin myöhemmissä roduissa me olemme saaneet uusia auttajia, jotka ovat muistuttaneet meidän mieleemme toisia asioita.